

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozhodl samosoudkyní JUDr. Petrou Venclovou, Ph. D., ve věci

žalobců: a) H. I.
b) A. J.
c) A. I.
d) A. Z. I.

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, IČ 00007064
sídlem Nad Štolou 936/3, 170 34 Praha

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 5. 2023, č. j. X, Y

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného Ministerstva vnitra ze dne 16. 5. 2023, č. j. X a rozhodnutí ze dne 16. 5. 2023, č. j. Yse ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobcům k rukám zmocněnkyně L. L. náhradu nákladů řízení ve výši 1036 Kč, a to do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Rozhodnutím žalovaného ze dne 16. 5. 2023, č. j. X [žalobce a)] a rozhodnutím žalovaného ze dne 16. 5. 2023, č. j. Y [žalobci b), c), d)], nebyla žalobcům udělena mezinárodní ochrana dle § 12, § 13, § 14, § 14a a §14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).
2. Věc byla již jednou předmětem soudního přezkumu, když Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 14. 12. 2021, č. j. 30 Az 6/2021 - 54 zrušil předchozí rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany ze dne 13. 7. 2021, č. j. W, a ze dne 13. 7. 2021, č. j. Z a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení s tím, že: „[Ž]alovaný nekonfrontoval se žalobcem a) důkazy, které se jeví s ohledem na shora uvedená žalobcova tvrzení jako stěžejní a z nichž také zcela zjevně vycházel při úvahách o neudělení mezinárodní ochrany žalobcům. Žalovaný přitom mohl vhodnými otázkami zjistit i další informace, které by jej přezkoumatelným způsobem utvrdily v celkovém rámci o nevěrohodnosti žalobce. Bylo zcela na místě, aby se ve zjištění skutkového stavu neomezoval pouze na obecné podklady, které se vztahovaly k jiným žadatelům o mezinárodní ochranu z Ázerbájdžánu, ale vhodnými dotazy propojil tato zjištění s individuálním případem žalobce... Aby mohl žalovaný dospět k nepochybnému závěru, že žalobce a) nesplňuje požadavky pro udělení mezinárodní ochrany dle zákona o azylu, je na místě, aby v dalším řízení odstranil nedostatky, které mu tímto rozsudkem krajský soud vytkl. Adekvátně posoudí otázku jeho domnělé nevěrohodnosti, přičemž za tím účelem jej znovu vyslechně a vysvětlí mu, které pasáže jím předložených dokumentů shledal jako sporné a proč. Vhodným způsobem dále zjistí, jaký byl jeho skutečný motiv k odchodu z vlasti a dle těchto informací bude následně pokračovat v řízení. Pokud uzná za vhodné, může vyslechnout i žalobkyni b), která, vzhledem k tomu, že svůj azylový příběh odvozuje od příběhu žalobce a), měla by mít povědomí a informace o skutečnostech a dokumentech, které ten předložil. Krajský soud nemůže nyní předjímat výsledek dalšího řízení a definitivně hodnotit, zda je azylový příběh žalobců věrohodný, či nikoliv. Žalovaný v každém případě obstará dostatek aktuálních podkladů o zemi jejich původu a žalobce s těmito informacemi řádně seznámí. Bude dbát na nároky, které na něj klade nejen zákon o azylu, ale i tzv. kvalifikační směrnice. Bude postupovat tak, aby mohl konstatovat dostatečné zjištění skutkového stavu.“
3. K tomu krajský soud doplňuje, že kasační stížnost proti uvedenému rozsudku byla usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 11. 2022, č. j. 5 Azs 5/2022 - 39 odmítnuta pro nepřijatelnost, přičemž Nejvyšší správní soud zdůraznil nutnost konfrontace žalobců

s pochybnostmi žalovaného a nutnost umožnit jim reagovat a případně vysvětlit, jak předložené listiny žalobce a) získal (bod 18 usnesení). Tedy žalovaný byl v novém řízení vysloveným právním názorem krajského soudu zavázán k tomu, aby řádně zjistil skutkový stav věci, v rámci čehož byl povinen umožnit žalobcům vyjádřit se k pochybnostem, které má ve vztahu k prezentovanému azylovému příběhu a zejména, jak zdůraznil krajský soud, žalovaný měl povinnost obstatat dostatek aktuálních podkladů o zemi původu a žalobce s nimi seznámit.

II. Společná žaloba

4. Žalobci a), b) jsou manželé, žalobci c), d) jsou jejich nezletilé děti, podali proto společnou žalobu, která je založena na azylovém příběhu žalobce a), který se měl v zemi původu účastnit protivládních demonstrací, měl být zadržen policií, bit do bezvědomí a následně hospitalizován. Poté mu mělo být na adresu jeho pobytu, kde však již po propuštění z nemocnice nepobýval, neboť se s rodinou zdržoval v domě svojí tety, doručeno policejní předvolání. Listinu mu následně otec zaslal do Německa a žalobce její originál předložil k žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný vyhodnotil azylový příběh žalobce jako nevěrohodný, lékařskou zprávu o hospitalizaci a policejní předvolání považoval za falzifikáty, poukázal na rozpory v pohovorech žalobců a dle zpráv o zemi původu uzavřel, že žalobcům v případě jejich návratu do země původu nehrozí nebezpečí.
5. V obecné rovině žalobci namítali porušení § 3 zák. č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen „správní řád“), neboť mají za to, že žalovaný nezjistil řádně a v dostatečném rozsahu skutkový stav věci, a to vzhledem k okolnostem jejich případu, přičemž přijaté řešení není v souladu s veřejným zájmem (§ 2 odst. 4 správního řádu). Dále mají za to, že odůvodnění neobsahuje předepsané náležitosti podle § 68 odst. 3 správního řádu a § 50 odst. 3, 4 správního řádu, neboť žalovaný nezohlednil skutečnosti, které vyšly najevo ve prospěch žalobců, jak stanoví § 52 správního řádu, neboť neprovedl všechny potřebné důkazy. Dále žalobci namítají porušení § 12 písm. a), b) zákona o azylu, neboť mají za to, že splňují podmínky pro udělení azylu, porušení § 14 zákona o azylu, neboť žalobcům hrozí v případě návratu do země původu nebezpečí vážné újmy, dále porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 3 Úmluvy proti mučení, neboť žalovaný vydanými rozhodnutími porušil mezinárodní závazek České republiky.
6. V konkrétní rovině uplatnili žalobci následující žalobní body. Žalobci tvrdí, že v zemi původu jim v případě návratu hrozí pronásledování, resp. vážná újma ve smyslu § 12, 14 zákona o azylu a v tomto ohledu považují rozhodnutí žalovaného za nepřezkoumatelné. Žalobce a) totiž sice nebyl členem politické strany, ale účastnil se protestních demonstrací. Výslovně uvedl, že byl policií zadržen, zbit do bezvědomí a vyhozen na ulici. Policie mu zabavila mobilní telefon, ze kterého zjistila, že žalobce a) psal protivládni komentáře na sociální síti Facebook. Náhodní lidé ho převezli do nemocnice, obdržel lékařskou zprávu, kterou k žádosti o udělení mezinárodní ochrany doložil. Doložil rovněž předvolání na policii, na které nereagoval, neboť se o něm dozvěděl až později od matky, bylo doručeno na adresu, kde pobývá. Domnívá se, že je v zemi původu trestně stíhán za účast na demonstraci a za kritiku vlády, obává se proto politicky motivovaného odsouzení a nelidského zacházení ve vězení. Žalobce a) tedy vyjádřil zcela konkrétní obavy ze

způsobení vážné újmy a mučení či jiného nelidského a ponižujícího zacházení ve smyslu zákona o azylu v případě jeho návratu do země původu.

7. Žalobci poukázali na povinnost žalovaného umožnit žadateli o mezinárodní ochranu objasnit nesrovnalosti ve výpovědi (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Az 18/2007-55) a na to, že věrohodnost výpovědi žadatele o mezinárodní ochranu je zpravidla dostatečným důkazem pro její udělení (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57) a dále poukázali na to, že v případě posuzování naplnění podmínek pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu se nevyhodnocuje možnost pronásledování v budoucnu. Nejsou-li splněny podmínky pro udělení mezinárodní ochrany podle § 12 písm. a) zákona o azylu, pak se na posuzování důvodných obav žadatele z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu vztahuje kritérium *přiměřené pravděpodobnosti* budoucího pronásledování, přičemž jde o nižší důkazní standard než v civilních a trestních věcech (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82). V této souvislosti zdůraznili žalobci zásadu v pochybnostech ve prospěch žadatele, jak vyplývá z judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2007, č. j. 4 Azs 169/2006-47, ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007- 63 , ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70). V případě žalobce přitom nebyl pomocí aktuálních zpráv o zemi původu prokázán opak. Je přitom nepřipustné, aby žalovaný použil informace ze zpráv o zemi původu selektivním způsobem, aniž by se vypořádal s dalšími informacemi pro případ relevantními (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2007, č. j. 4 Azs 41/2007 - 103).
8. K hodnocení důkazů žalovaným pak žalobci uvedli následující žalobní tvrzení. Žalovaný považuje zprávu z nemocnice v Baku za falešnou kvůli nezvyklé formulaci zprávy, kdy lékař zjistil „stopy po úderech“, přičemž dle žalovaného lékař nemůže zjistit příčinu zranění. Dále logo vyobrazené na lékařské zprávě neodpovídá logu nemocnice. Dle Zastupitelského úřadu České republiky v Baku se podle vyjádření nemocnice v Baku má jednat o podvrh. Toto ověření považují žalobci za nedostatečné., neboť zastupitelský úřad nemá pravomoc k posuzování pravosti úřední listiny. U písemnosti od policie chybí uvedení telefonního čísla, z čehož žalovaný údajně dovozuje jeho nepravost a nevěrohodnost tvrzení žalobců. Žalobce a) však zdůraznil, že tlumočník, který tlumočil u doplňujícího pohovoru, v závěru uvedl, že při tlumočení došlo k několika nedorozuměním a že při tlumočení mohl udělat chybu. Žalobce a) má za to, že k obdobnému nedorozumění mohlo dojít i při prvním pohovoru. Žalobce a) tím vysvětluje nepřesnosti ohledně přebrání dopisu od policie a poukazuje na to, že žalobkyně b) vypovídala ve shodě s ním.
9. Žalobci namítají, že informace získané od Ministerstva zahraničních věcí nesplňují kritéria kladená Nejvyšším správním soudem na informace o zemi původu (relevantnost, důvěryhodnost a vyváženost, aktuálnost a ověření z různých zdrojů, transparentnost a dohledatelnost - rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81). Uvedené zprávy přitom neuvádějí zdroj informací, nejsou transparentní, nelze je ověřit, postrádají metodiku zpracování. Žalobci přitom poukázali na metodiku EASO pro zpracování zpráv o zemi původu. Žalobci mají za to, že žalovaný neprokázal, že se v případě předložených listin jedná o falsifikáty. Nadto namítá, že ani v případě, že by se jednalo o falsifikáty, by takové zjištění nesvědčilo o nepravdivosti celého azylového příběhu žalobců. Poukázali přitom na shodně předložený azylový příběh, přičemž

žalovaný uměle vykonstruoval rozpory, např. ze skutečnosti, že žalobkyně b) nevěděla o lécích svého manžela, tedy žalobce a). K důvodům, pro které žalobce a) chodil na protivládni demonstrace, zopakoval, že s těmito aktivitami začal po svém návratu z Německa, kde se seznámil s fungující demokracií, odmítá proto hodnocení žalovaného, že se jednalo o účelovou aktivitu. Žalovaný však s tímto závěrem, resp. s pochybnostmi o vysvětlení žalobce a), žalobce neseznámil, ač mu obdobná pochybení již soud vytkl v minulosti. Dle žalobců tak žalovaný hledal zpětně důvody pro znevěrohodnění azylového příběhu. Dále žalovaný zpochybnil tvrzení žalobce a) o tom, že ho policie identifikovala při zásahu na demonstraci, kdy byl dle svého tvrzení zbit a držen v policejním voze.

10. Dále žalobci namítají, že žalovaný bagatelizuje hrozbu pronásledování žalobce a), což odůvodňuje tím, že žalobce není vrcholně postaveným členem opozice. Žalobci však poukazují na zprávu Human Rights Watch, podle které dochází k zadržování všech účastníků opozice.
11. Žalobci mají za to, že žalovaný dostatečně přezkoumatelným způsobem neuvedl, z jakých podkladů vycházel a jak všechny podklady hodnotil při vydání rozhodnutí, což je v rozporu s § 3, § 68 správního řádu. Žalovaný se měl vypořádat s důvody neudělení azylu podle § 12 písm. a), písm. b) a s neudělením doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu.
12. Žalobci proto navrhli, aby soud napadená rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

I. Vyjádření žalovaného

13. Žalovaný ve svém vyjádření odmítl důvodnost žaloby a zopakoval argumentaci uplatněnou v žalobou napadeném rozhodnutí. Zdůraznil, že žalobce a) uváděl při pohovorech ohledně svých protivládni aktivit odlišné a vzájemně nepřesné informace. Žalovaný tak poukázal na rozpor ve výpovědích žalobce a) ohledně počtu mítinků, jichž se žalobce a) měl účastnit (první pohovor - tři mítinky, doplňující pohovor - dva mítinky, manželka žalobce věděla pouze o jedné účasti) a ohledně jeho aktivit na sociálních sítích, když nejprve tvrdil, že sdílel politické komentáře a příspěvky proti vládě, následně však při doplňujícím pohovoru svoji aktivitu na sociálních sítích uvedl až k otázce správního orgánu s tím, že se mělo jednat o videa a fotografie zásahů policejních orgánů na demonstraci, přičemž manželka žalobce o jeho aktivitách na sociálních sítích nevěděla.
14. Dále žalovaný připomněl, že žalobce a) pobýval v Německu na základě zfalšovaných dokladů, po odhalení požádal o azyl, po třech dnech vzal žádost zpět, vrátil se do země původu a začal se údajně aktivně zajímat o politické dění. Pokud jde o nesrovnalosti ohledně lékařské zprávy, je žalovaný přesvědčen, že žalobce a) měl možnost se k nesrovnalostem vyjádřit, avšak nijak je nevysvětlil. Stejně tak nebyly odstraněny rozpory mezi výpověďmi žalobce a) a žalobkyně b) ohledně hospitalizace žalobce a), a to ohledně návštěvy žalobkyně b) v nemocnici [teprve při doplňujícím pohovoru uvedla, že manželka navštívila hned první den hospitalizace; k tomu však soud uvádí, že tuto informaci uvedla žalobkyně b) již při prvním pohovoru, jak je ostatně uvedeno i v žalovaném rozhodnutí č. j. Y na str. 2] a ohledně jeho propuštění, když manželka žalobce a) uvedla, že ho navštívila u tety dva dny po propuštění, žalobce a) však uváděl, že na něj čekala před

nemocnicí a společně odjeli k tetě. Žalovaný rovněž považuje za nevěrohodné, že by žalobkyně jako manželka žalobce a) nevěděla o tom, že má užívat léky.

15. Stejně tak, pokud jde o trestní stíhání žalobce a) v zemi jeho původu, považuje žalovaný toto tvrzení za nevěrohodné. Liší se uváděný počet dokumentů, způsob jejich předání a obsah, přičemž žalovaný s odkazem na detailní popis skutečností odmítá, že by se mohlo jednat o důsledek nepřesného tlumočení. Závěrem žalovaný připustil, že v Ázerbájdžánu dochází k politicky motivovanému stíhání opozice, žalobce však nepaří do skupiny opozičních politiků, novinářů, obhájců, či jinak veřejně známých osob vystupujících veřejně proti politickému vedení země původu. Z tohoto důvodu by byla dle žalovaného žádost žalobce nedůvodná i v případě, že by jeho azylový příběh nebyl vyhodnocen jako nevěrohodný.
16. Žalovaný proto navrhl zamítnutí žaloby jako nedůvodné.

II. Posouzení věci soudem

17. Krajský soud na základě podané žaloby přezkoumal napadená rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo, a to v mezích žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), s tím, že skutkové novoty jsou přípustné v situaci, kdy mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, stanoví povinnost přihlížet k určitým skutečnostem kdykoliv v průběhu řízení. Jedná se tak v řízení o mezinárodní ochraně o nutnost respektování zásady *non-refoulement* [rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2011, č. j. 5 Azs 3/2011-131, či ze dne 4. 2. 2013, č. j. 8 Azs 27/2012-65, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, který poukazuje na čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“)]. Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje „úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“]. Soud o věci samé rozhodl po veřejném projednání věci a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.
18. Obsah správního spisu byl již uveden v předchozím rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 12. 2021, č. j. 30 Az 6/2021 - 54, na nějž soud odkazuje a rozhodné skutečnosti pouze stručně rekapituluje a dále doplňuje zejména okolnosti, k nimž došlo po vrácení věci žalovanému.
19. Všichni žalobci jsou občany Ázerbájdžánu a hlásí se k ázerbájdžánské národnosti. Žalobci a), b) vyznávají islám. Žalobkyně b) již v průběhu pohovoru k žádosti o udělení mezinárodní ochrany vysvětlila, že své problémy spojuje s azylovým příběhem jejího manžela, tedy žalobce a). Ten uvedl, že žádost o udělení mezinárodní ochrany podal z politických důvodů, jelikož během mítinku na něj policie použila násilí. Mítink se konal v Baku dne 19. 10. 2019. Přišli k němu tři policisté a odvedli jej do policejního autobusu, v němž žalobce ztratil vědomí. Poté jej vyhodili na ulici. Zde k němu přišli občané, kteří mu pomohli, aby se dostal do nemocnice. Žalobce neví, kdo to byl, probral se až v nemocnici. Jiné problémy neměl, na předchozích dvou mítincích se mu nic podobného nestalo.

Posléze se dozvěděl od kamaráda, že mu policie zabavila mobilní telefon, čímž se dostala k jeho aktivitě na sociálních sítích. Lékařskou zprávu z ošetření v nemocnici předložil v Německu. Od policie rovněž obdržel předvolání, které se ovšem k němu nedostalo, jelikož mu ho jeho matka nepředala. Žalobce se o demonstraci dozvěděl na sociální síti. Uvedl, že se často stává, že tam lidé jsou zbiti. Nikdy nebyl členem ani nepodporoval žádnou politickou organizaci, přesto má za to, že je nyní ve vlasti trestně stíhán. Žalobce žádal o udělení mezinárodní ochrany v roce 2018 již v Německu, svou žádost vzal zpět a odjel do Ázerbájdžánu. V minulosti disponoval českým a švýcarským vízem. Na podporu svých tvrzení doložil žalobce správnímu orgánu kopie osobních dokladů, oddací list a lékařskou zprávu, kterou dříve předložil v Německu. Dále doložil rozhodnutí o vyhlášení pátrání vydané ázerbájdžánskou policií.

20. Jak již uvedeno shora, žalovaný byl v novém řízení vázán právním názorem krajského soudu k tomu, aby dal žalobcům, zejména žalobci a) možnost k odstranění rozporů, které se dle hodnocení žalovaného objevily v azylovém příběhu žalobců. Jak zdůraznil Nejvyšší správní soud ve shora označeném usnesení, jímž byla pro nepřijatelnost odmítnuta kasační stížnost v této věci, možnost objasnit rozpory se vztahuje nejen na příběh, který žadatel vypověděl, nýbrž i na listiny, které žadatel předložil k žádosti o mezinárodní ochranu. Tedy žalobci měla být dána možnost vyjádřit se k údajným rozporům a nejasnostem, které vznikly v jeho výpovědi a rovněž k nejasnostem, které správní orgán shledal při hodnocení pravosti předložených listin (lékařská zpráva a předvolání policie). Dále pak bylo žalovanému krajským soudem uloženo, aby posoudil otázku případného bezpečného návratu všech žalobců do země původu na základě dostatečného množství aktuálních zpráv o zemi původu.
21. Krajský soud po přezkoumání doplněného řízení o žádosti žalobců dospěl k závěru, že řízení, které předcházelo oběma napadeným rozhodnutím, trpělo deficity, které mohly mít vliv na zákonnost žalovaných rozhodnutí.
22. Dne 1. 3. 2023 se konal doplňující pohovor s žalobcem a), jehož účelem bylo umožnit žalobci odstranit nepřesnosti a rozpory, na jejichž základě žalovaný dospěl k závěru o nevěrohodnosti azylového příběhu žalobce a) a na něj navazujících azylových příběhů žalobců b), c) d).
23. V protokolu o tomto doplňujícím pohovoru je k dotazu právního zástupce žalobce obsažena odpověď tlumočníka, že tento není soudním tlumočnickem a dále je zde obsaženo upozornění právního zástupce žalobce a) na to, že v průběhu pohovoru „*V některých složitějších otázkách měl tlumočnick problém přetlumočit otázku - např. v případě otázek týkajících se zdravotní dokumentace a několikrát muselo být během otázek tlumočení dojasňováno - např. ohledně doručování dopisu - zda byl doručen v Ázerbájdžánu nebo v Německu.*“ Během pohovoru tak dle právního zástupce mohlo dojít k nepřesnostem, za což se tlumočnick při pohovoru údajně omlouval. Tlumočnick výslovně uvedl: „*Je možné, že některé otázky pro mne byly složitější na překlad, ale myslím, že jsme si to se žadatelem vysvětlili. Je možné, že se mohla stát chyba z mé strany.*“
24. Z obsahu správního spisu bylo zjištěno, že tlumočnick pan B. G. byl ustanoven tlumočnickem podle § 26 odst. 1 zák. č. 354 /2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, tedy jako osoba, která není zapsána v seznamu, ale má potřebné odborné znalosti pro provedení tlumočnického úkonu. Žalovaný přitom situaci, kdy došlo ke

zpochybnění podaných informací žalobcem a) v důsledku možného nedorozumění v překladu, nevyhodnotil jako ve věci zásadní. Avšak soud má za to, že za situace, kdy ustanovený tlumočník sám připustil, že mohlo dojít k nepřesnostem v překladu, přičemž doplňující pohovor byl veden právě za účelem odstranění pochybností, nelze protokol o doplňujícím pohovoru žalobce a) považovat za dostatečný důkaz pro řádné zjištění skutkového stavu věci. Na slib tlumočníka by se bylo možno odkazovat v případě, že by tlumočník vyloučil pochybení mající vliv na překlad. V daném případě, jak již uvedeno, tomu však bylo naopak, tlumočník sám uvedl: „*Je možné, že se mohla stát chyba z mé strany.*“ Za takto popsané situace nelze dle soudu hovořit o naplnění práva žadatele o mezinárodní ochranu na tlumočníka a o řádném shromáždění a zhodnocení podkladů získaných pro vydání rozhodnutí ve věci žalobce a), ale ani ve věci na azylový příběh žalobce a) navazující žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany žalobkyně b) a nezletilých žalobců c), d).

25. Problematikou tlumočení a právem žadatele o mezinárodní ochranu na tlumočníka se zabýval Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 27. 1. 2009, č. j. 2 Azs 91/2008 – 66, kdy uvedl: „*Námítka žadatele o udělení mezinárodní ochrany, že v řízení došlo k chybám v tlumočení, v důsledku kterých jsou jeho tvrzení rozporná a nevěrohodná, neobstojí, bylo-li jednáno v jazyce, který si žadatel sám stanovil, odsouhlasil-li zápis z tohoto jednání a pokud navíc nevymezil konkrétní body, které měly být dle jeho názoru tlumočeny chybně.*“ V případě žalobce jde však o případ přesně opačný, kdy právní zástupce žalobce zcela konkrétně a rovněž tak sám tlumočník uvedli, že mohlo dojít k chybě v tlumočení. Právní zástupce přitom poukázal na ty skutečnosti, ohledně nichž nastala nejistota v tlumočení, které byly přitom pro věc podstatné, tedy otázky zdravotnické dokumentace a otázka doručování a obsahu dopisu od policie. Dále poukázal na to, jak je zachyceno v protokole o doplňujícím pohovoru, že v průběhu tlumočení došlo několikrát k nedorozumění, tlumočník se opakovaně doptával a omlouval.
26. Tedy soud je toho názoru, že v dané věci se jedná o vadu řízení, která mohla mít vliv na zákonnost žalovaných rozhodnutí. Lze přitom odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 10. 2020, č. j. 3 Azs 15/2020 – 84, ze kterého vyplývá vymezení předpokladů, za nichž lze právo žadatele o mezinárodní ochranu na tlumočení považovat za zachované, přičemž v případě žalobce a) tyto předpoklady splněny nebyly: „*Krajskému soudu lze přisvědčit v tom, že z obsahu protokolů ani náznakem nevyplývá, že by stěžovatelé měli problém s tlumočením a nemohli řádně vyjádřit své stanovisko, respektive detailně vypovědět svůj azylový příběh. O tom nesvědčí ani jiné dokumenty založené ve správním spise. Stěžovatelé v průběhu správního řízení ohledně vedení pohovorů a tlumočení ničeho nenamítali. Je nepochybné, že pokud by stěžovatelé nerozuměli pokládaným otázkám a měli zásadní problém s jazykem, v němž byl pohovor veden, muselo by se to v protokolu projevit, například tím, že by jim tlumočník musel otázky pokládat vícekrát, byl by nucen je přeformulovat, stěžovatelé by se vyjádřili tak, že otázce nerozumí apod. Nic takového ovšem v protokolech zachyceno není, naopak průběh pohovorů byl standardní a zejména stěžovatel a) se k věci vyjádřil obsírně a nic nenasvědčuje tomu, že by nemohl uvést vše podstatné.*“
27. Dle soudu tak v dané věci nelze jednoznačně uzavřít, že žalobce přdestřel nevěrohodný azylový příběh a neunesl tak svoje základní důkazní břemeno. V důsledku popsaného doplňujícího pohovoru, kdy nebylo plně zachováno právo žalobce na jednání v mateřském jazyce, resp. v jazyce, kterému rozumí, nelze totiž uzavřít, že žalovaný řádně

doplnil dokazování, jak ho zavázal v předchozím zrušujícím rozsudku krajský soud. Právě doplňující pohovor byl stěžejní pro odstranění nesrovnalostí, na jejichž základě vyhodnotil žalovaný azylový příběh žalobce jako nevěrohodný.

28. Za popsané situace nelze posuzovat věrohodnost azylového příběhu žalobce optikou nepřesností, které vyšly najevo při porovnání pohovoru a doplňujícího pohovoru žalobce a) a jeho manželky, žalobkyně b). Nelze totiž stavět skutkové závěry na zjištěních, která nebyla získána v souladu se zákonným procesním postupem, zde dokonce s postupem zaručeným v čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod: *Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka*. Jedná se přitom o důležité právo účastníka řízení zajišťující spravedlnost řízení [*mutatis mutandis* např. nález sp. zn. II. ÚS 186/05 ze dne 8. 8. 2005 (N 155/38 SbNU 235); či nález sp. zn. II. ÚS 482/21 ze dne 7. 7. 2021]. Na zákonné úrovni je právo žadatele na tlumočníka a tomu odpovídající povinnost správního orgánu zajistit tlumočení upravena v § 22 odst. 1, 2 zákona o azylu: (1) *Účastník řízení ve věci mezinárodní ochrany má právo jednat v mateřském jazyce nebo v jazyce, ve kterém je schopen se dorozumět. Písemnosti vyhotovené v cizím jazyce je účastník řízení povinen předkládat v originálním znění a současně v překladu do jazyka českého; to neplatí, jde-li o písemnost vyhotovenou v jazyce, v němž jedná účastník podle věty první, nebo pokud ministerstvo takový překlad nevyžaduje.* (2) *Ministerstvo účastníku řízení ve věci mezinárodní ochrany poskytne bezplatně tlumočníka na úkony, ke kterým byl ministerstvem předvolán nebo vyzván.* K tomu lze doplnit, že pokud vyšly již v průběhu vedení pohovoru najevo problémy s tlumočením, když turecký jazyk není mateřským jazykem žalobce, přičemž se dle záznamu v protokole učiněném k žádosti právního zástupce tlumočník v průběhu pohovoru opakovaně omlouval, bylo namístě, aby úřední osoba, která pohovor vedla, pohovor přerušila za účelem řádného zajištění tlumočení. Jak vyplývá rovněž z komentáře k citovanému ustanovení § 22 zákona o azylu (Kosař, D. *et al.*, Zákon o azylu. Komentář; Wolters Kluwer, Praha; 2010; dostupný v systému ASPI), jedná se o jednu z minimálních záruk azylového řízení. Již tato okolnost dle soudu mohla mít zásadní vliv na zákonnost žalovaných rozhodnutí, proto je důvodem pro jejich zrušení a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení.
29. Vedle toho nelze odhlédnout od obsahu zpráv o zemi původu, z nichž vyplývá určité riziko návratu do země původu. Soud přitom nesouhlasí s žalovaným v tom ohledu, že pokud by se účast žalobce a) na politických demonstracích ukázala pravdivou, nebyl by to důvod pro udělení mezinárodní ochrany. Pokud by totiž taková účast žalobce a) byla na základě provedení pravděpodobnostního testu připuštěna včetně policejního zásahu a hospitalizace (tomu však musí předcházet řádně vedený pohovor se zajištěním kvalitního tlumočení, které nebude moci být důvodně zpochybněno), bylo by třeba se pravděpodobností nelidského zacházení v případě jeho návratu do země původu zabývat s dostatečnou vážností a nikoliv vycházet pouze z toho, že většině navrátilců do země původu špatné zacházení nehrozí. Postih vládních kritiků přitom jednoznačně vyplývá ze zpráv, které jsou obsaženy ve správním spise a z nichž žalovaný dle napadených rozhodnutí vycházel.
30. Z Informace OAMP, Bezpečnostní a politická situace v zemi ze dne 10. 6. 2021, se ve vztahu k mučení a jinému nelidskému zacházení podává, že i přes zákaz zakotvený v ústavě a v trestním zákoníku se „[O]bjevovaly věrohodné informace o systematickém

zneužívání těchto praktik bezpečnostními složkami. V zemi neexistovaly efektivní a nezávislé nástroje k vyšetřování a stíhání pachatelů mučení, kteří se v důsledku toho těšili beztrestnosti.“

31. Z Informace MZV ČR ze dne 3. 3. 2020 (Občanské průkazy. Ověření pravosti úředního dokumentu) vyplynulo, že předvolání na policejní stanici v Abšeronu vzbuzuje „silné podezření, že jde o málo zdařilý padělek.“ Informace ohledně toho, zda osoba podepsaná na předvolání v říjnu 2019 na příslušném oddělení policie působila, se ověřit nepodařilo s odůvodněním: „[M]imo jiné v souvislosti s tím, že po návratu mohou neúspěšní žadatelé o azyl být podrobováni výslechům.“ Vedle toho Informace MZV ČR ze dne 22. 7. 2020 Ázerbájdžán (Falzifikace oficiálních státních a opozičních dokumentů) uvádí, že 95 % dokumentů předkládaných žadateli o azyl (předvolání policií, soudní dokumenty, lékařská potvrzení) je falešných.
32. Podle Informace MZV ČR ze dne 21. 3. 2022 (Situace neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu po návratu do vlasti) většině neúspěšných žadatelů postih nehrozí, avšak vždy záleží na konkrétních okolnostech, bezpečnostní orgány důkladně monitorují online aktivity těchto osob, přičemž obchodování s narkotiky tato zpráva označuje za „dlouhodobě oblíbený paragraf TZ AZ v případě politických deliktů.“
33. Z výroční zprávy organizace Human Right Watch za rok 2023 (Ministerstvo vnitra ČR - 22. 3. 2023) vyplývá, že V roce 2022 se sice stav lidských práv v Ázerbájdžánu zlepšil, avšak: „Nejméně 30 dalších zůstávalo neprávem uvězněno a státní úřady i nadále pronásledovaly své kritiky a další nesouhlasné hlasy...Mezi další přetrvávající problémy v oblasti lidských práv patřilo systematické mučení a špatné zacházení během pobytu ve vazbě a omezování svobody médií.“ Dále se zde uvádí, že: „Státní orgány využívají trestní stíhání za pomluvu k umlčení vládních kritiků.“ Dále zpráva popisuje stíhání politické opozice a dalších kritiků, plošný zákaz protestů v centru hlavního města, praktiky policie, která protestující zadržela a odvezla stovky kilometrů od Baku. „Úřady také zadržovaly ve vazbě několik vládních kritiků až po dobu třiceti dnů po provedení formálních soudních výslechů ve věcech vykonstruovaných obvinění z přestupků výtržnictví nebo neuposlechnutí.“ Pokud jde o svobodu projevu, byť se tato pasáž týkala médií, uvádí se zde, že: „Lidé, kteří veřejně kritizovali vládu, dostávali výhrůžky, jejichž cílem bylo je umlčet.“
34. Z Informace OAMP ze dne 28. 3. 2023 (Policie. Obecné informace, zákonný rámec, ochranné mechanismy a kapacity), se podává, že policie byla v řadě případů spojována s porušováním lidských práv včetně medializovaných případů mučení. „Objevily se informace o využívání mučení či násilí vůči podezřelým k získání přiznání nebo úplatku.“
35. Tedy z těchto zpráv bez objasnění konkrétních okolností žalobcova azylového příběhu, k čemuž je nezbytné zajištění řádného tlumočení jako minimální záruky zákonnosti řízení o udělení mezinárodní ochrany, když lze opět zdůraznit, že i podle zprávy zastupitelského úřadu v Baku bylo upuštěno od podrobnějšího prověřování personálního obsazení daného oddělení policie, neboť by mohl hrozit případný policejní postih žalobce a) po jeho návratu do Ázerbájdžánu, nelze ve věci učinit ten závěr, že vedení pohovoru ve zjevně snížené kvalitě tlumočení nemůže mít na posouzení věci vliv s tím, že ani v případě připuštění pravdivosti azylového příběhu žalobcům v případě jejich návratu do země původu žádný policejní postih nehrozí. Takový závěr, který žalovaný ve svém vyjádření k žalobě naznačuje, nemá oporu ve zprávách o zemi původu obsažených ve správním spise. Zprávy založené ve správním spise dle soudu splňují kritéria stanovená

judikaturou správních soudů (relevantnost, důvěryhodnost a vyváženost, aktuálnost a ověření z různých zdrojů, transparentnost a dohledatelnost - rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008-81), jak již uvedeno shora. Zprávy jsou ozdrojovány, je v nich uveden zpracovatel a o období, za které jsou zpracovány a rovněž ve zprávách Ministerstva zahraničních věcí je popsána použitá metodologie (EASO).

V. Závěr a náklady řízení

36. Ze všech uvedených důvodů dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná a obě žalovaná rozhodnutí proto podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V dalším řízení je podle § 78 odst. 5 s. ř. s. žalovaný vázán vysloveným právním názorem soudu, to znamená, že znovu provede pohovor s žalobcem a), přičemž zajistí řádné tlumočení a doplní aktuální zprávy o zemi původu. Pokud jde o případné rozpory či nejasnosti, které mohou vyplynout z porovnání jednotlivých pohovorů žalobce a) a rovněž z porovnání s pohovory žalobkyně b), pak je třeba předně dát možnost žalobcům, aby případné rozpory stejně jako nejasnosti týkající se listin, které dle žalovaného vzbuzují důvodné pochybnosti o pravosti listin, objasnili a následně konkrétní odpovědi či neznalost žalobkyně b), např. o podrobnostech politických aktivit či užívání léků, posuzovat v kontextu objasněných kulturních, náboženských a rodinných reálií, z nichž žalobci pocházejí, nikoliv posuzovat pouze na základě těch předpokladů správního orgánu, které nutně odrážejí kulturní a rodinné zkušenosti odehrávající se ve středoevropském prostoru. Teprve řádně doplněné dokazování a racionální zhodnocení případných rozporů ve výpovědích žalobců za současného objektivního zhodnocení skutečností vyplývajících z aktuálních zpráv o zemi původu, bude předpokladem pro vydání zákonného rozhodnutí ve věci žádosti o mezinárodní ochranu žalobců a), b), c), d).
37. O nákladech řízení rozhodl soud podle zásady úspěchu ve věci v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s., když žalobcům přiznal právo vůči žalovanému na účelně vynaložené náklady, které spočívaly v jízdě ze Svitav k jednání soudu do Pardubic a zpět v celkové výši 1036 Kč (soud vycházel z ceny jednosměrného jízdového vlakem za dospělou osobu ve výši 259 Kč).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Pardubice 13. září 2023

JUDr. Petra Venclová, Ph. D. v. r.
samosoudkyně